

6. Хорнгрен Ч.Т. Бухгалтерський учёт: управленческий аспект / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер: [пер. с англ.] / Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 416 с.
7. Шим Джай К. Основы коммерческого бюджетирования / Джай К. Шим, Г. Сигел Джозл: [пер. с англ.] – СПб.: Азбука, 2001. – 496 с.
8. Бень Т.Г. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2001. - № 7. – С. 56 - 60.
9. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: курс лекцій: навч. посіб. [для студ. спец. 7. 050106 “Облік і аудит”] / Ф.Ф. Бутинець, Л.В. Чижевська, Н.В. Герасимчук / Житомирський інженерно – технологічний ін-т. – Житомир: ПП “Рута”, 2000. – 448 с.
10. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник / С.Ф. Голов. – [3-тє вид.] – Київ: “Лібра”, 2006. – 704 с.
11. Карпов Т.П. Управленческий учёт: [учебник] / Т.П. Карпов – М.: ЮНИТИ, 2001. – 350 с.
12. Нападівська Л.В. Управлінський облік: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Нападівська – К.: Книга, 2004. – 544 с.
13. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К.: Издат. дом “Максимум”, 2001. – 600 с.
14. Шеремет А.Д. Финансы предприятий / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА-М, 1997. - 343 с.
15. Принципи бюджетування: зб. наук. праць / В.В. Бабіченко // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 187: В 4 т. – Т. I. – С. 256 – 270.
16. Зятковский И.В. Бюджет предприятия как инструмент управления финансовыми ресурсами / И.В. Зятковский // Финансы Украины. – 2006. - № 7. – С.78- 89.

Рецензент докт. экон. наук, профессор В.П. Пантелеев

338.47:656

*Стрельчук Є.М., к.е.н., професор,
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова
Цаль І.І., ст. викладач,
Вінницький фінансово-економічний університет*

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РЕЗУЛЬТАТІВ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРА ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Контроль за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності здійснюється шляхом моніторингу їх фінансово-господарської діяльності. Показниками, що характеризують фінансово-господарський стан підприємства є [1, 2]:

– оцінка ефективності використання активів, доходів, витрат та результатів діяльності оператора поштового зв'язку за звітний період, виявлення факторів позитивного та негативного впливу на фінансові результати;

– оцінка відхилень фактичних показників фінансово-господарської діяльності від планових, виявлення факторів впливу на недовиконання планових показників.

Моніторинг факторів впливу на результати фінансової діяльності оператора поштового зв'язку здійснюється на основі застосування відповідних критеріїв визначення ефективності управління підприємством. Критерієм оцінки є нормативне значення або відповідність виконання вимог щодо сукупності нормативних показників, які характеризують результати фінансово-господарської діяльності, стан виконання чи збереження державного майна суб'єктами господарювання державного сектору економіки.

Основою для проведення моніторингу фінансово-господарської діяльності оператора поштового зв'язку є фінансова звітність та пояснювальна записка до неї:

- баланс (форма 1);
- звіт про фінансові результати (форма 2);
- звіт про рух грошових коштів (форма 3);
- звіт про власний капітал (форма 4);
- декларація з податку на прибуток;
- інша інформація при необхідності.

З різних позицій наукові й методичні основи визначення сутності та ролі результатів фінансової діяльності підприємства та завдань моніторингу досить повно викладені у працях

українських вчених - економістів Н.О. Князева, С.Б. Горелкіна, В.П. Іванова, Л.В. Кузнецова [3], П.П. Воробієнко, С.О. Довгий, В.А. Коляденко [4], С.М. Складенко, В.К. Стеклов, Л.Н. Беркман [5], В.М. Орлова [6], О.С. Редькіна [7], Є.М. Стрельчука, А.Д. Петрашевської [8] та ін.

Проте ряд питань, пов'язаних з моніторингом результатів фінансової діяльності оператора поштового зв'язку все ще не знайшли належного відображення у наукових дослідженнях, тому звернення до даної проблеми є досить актуальним. Необхідність наукового дослідження зазначеного питання визвано й тим, що існуючі на сьогоднішній день зарубіжні та українські методики моніторингу фінансового стану підприємства, призначені для цілей мікроекономічного регулювання не адаптовані до специфіки функціонування окремої галузі господарства, зокрема поштової галузі.

Завданням статті є удосконалення системи моніторингу результатів фінансової діяльності оператора поштового зв'язку на основі визначення оціночних балів ефективності.

Методичний підхід формування системи моніторингу фінансово-господарського стану та ефективності управління підприємством і філіями українського державного підприємства поштового зв'язку (УДППЗ) «Укрпошта» полягає у розробленні завдань створення моніторингу фінансово-господарської діяльності оператора поштового зв'язку:

- визначення системи показників, що характеризують фінансово-господарський стан підприємства;
- розробки методики розрахунку показників за даними фінансової звітності;
- визначення напрямів аналізу фінансово-господарської діяльності з метою виявлення причин збитковості (об'єктивних, суб'єктивних);
- встановлення критеріїв оцінки ефективності управління процесом фінансово-господарського стану підприємства (філіалу).

Враховуючи те, що оператор поштового зв'язку надає послуги з виплати пенсій та грошової допомоги, що має специфіку в частині розмірів та термінів фінансування Пенсійним фондом, розрахунки показників фінансово-господарського стану слід проводити, на нашу думку, без врахування коштів на виплату пенсій та грошової допомоги, які обліковуються у складі грошових коштів та поточних зобов'язань, а також не враховувати кошти довіритель, тому що ці суми не використовуються у діяльності оператора поштового зв'язку, так як мають цільову направленість, яка контролюється, наприклад, державою.

Основні довірители національного оператора поштового зв'язку зображені на рис. 1.

Загальна схема моніторингу фінансово-господарської діяльності оператора поштового зв'язку показана на рис. 2.

Як видно із рис. 2 проведення моніторингу фінансово-господарського стану оператора поштового зв'язку пропонуємо розпочати із аналізу структури та динаміки доходів в розрізі всіх видів діяльності, розміру понесених витрат і отриманого чистого прибутку та зміни в структурі доходів і витрат.

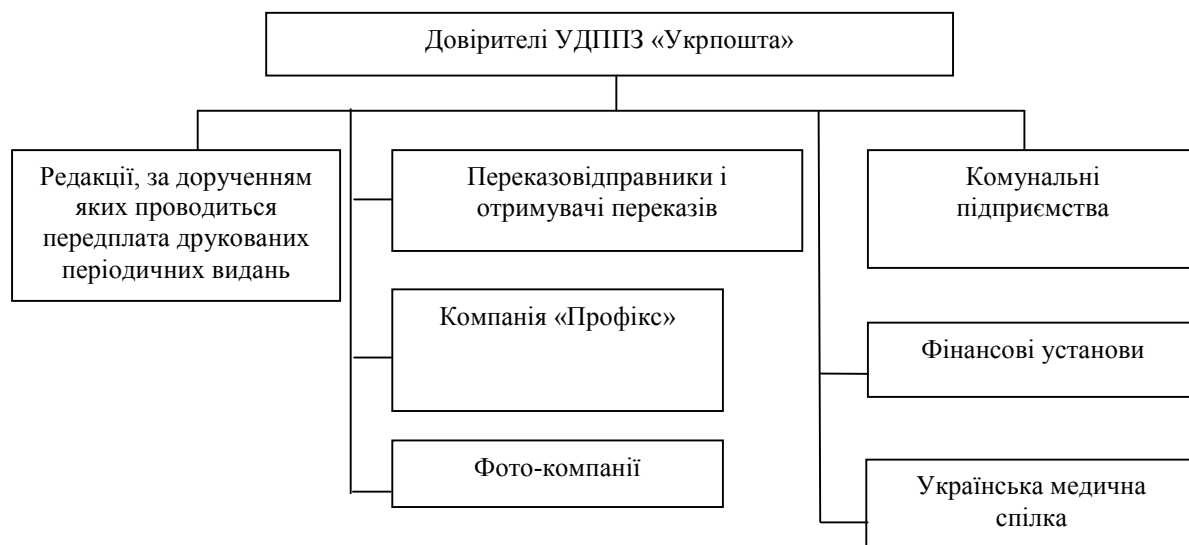

Рис.1 Основні довірители УДППЗ «Укрпошта»

Також необхідним є визначення коливань доходів і витрат, фінансового результату.

Рис. 2. Загальна схема поетапного моніторингу фінансово-господарської діяльності оператора поштового зв'язку

На другому етапі проведення моніторингу фінансово-господарського стану операторів поштового зв'язку оцінюємо майновий стан, що дає змогу визначити, наскільки ефективно використовується майно оператора поштового зв'язку, чи оновлюються основні засоби сучаснішою технікою та чи позбавляються застарілого устаткування і обладнання. Тобто даний етап моніторингу дає можливість виявити конкретні резерви підвищення ефективності використання майна оператора поштового зв'язку за рахунок аналізу структури та динаміки активу і пасиву балансу.

Третім етапом моніторингу фінансово-господарського стану операторів поштового зв'язку є аналіз заборгованості, а саме аналіз її розміру, руху та форми.

Наступним є вивчення фінансового стану оператора поштового зв'язку, що дає змогу сформулювати загальні уявлення та загальні тенденції розвитку підприємства (філії).

Оцінка фінансового стану підприємства (філії) складається з чотирьох кроків: 1 крок – аналіз фінансової стійкості; 2 крок – аналіз ліквідності та платоспроможності; 3 крок – аналіз рентабельності; 4 крок – аналіз ділової активності.

На останньому етапі моніторингу фінансово-господарського стану проводимо узагальнюючий аналіз ефективності управління оператором поштового зв'язку (філією), який має за мету - підведення підсумків попередніх аналізів.

Загальна оцінка ефективності управління оператором поштового зв'язку визначається за допомогою підсумку вибірових показників ефективності управління та виконання фінансового плану.

Моніторинг факторів впливу на результати фінансової діяльності оператора поштового зв'язку на основі визначення оціночних балів ефективності розглянемо на прикладі Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта».

На основі даних, отриманих на попередніх етапах моніторингу фінансово-господарської діяльності оператора поштового зв'язку (I – IV) визначимо загальну оцінку ефективності управління за вибірковими фінансовими коефіцієнтами і показниками виконання фінансового плану.

У табл. 1 розраховуємо оціночний бал ефективності управління оператора поштового зв'язку з врахування коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення, а в табл. 2 - оціночний бал ефективності управління оператора поштового зв'язку без врахування коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення.

В табл. 1 та 2 використовуємо дванадцять показників, які, на нашу думку, більше всього є вагомими для підсумкового аналізу. Важливість цих показників пояснюється тим, що саме вони

дають можливість дослідити на основі оціночних балів конкретні результати ефективної діяльності оператора поштового зв'язку.

Таблиця 1

Оцінка ефективності управління Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта» за фінансовими коефіцієнтами (з врахуванням коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення)

Найменування показника	Темп росту (зниження) коефіцієнта	Критерій оцінювання	Оціночний бал
1 Коефіцієнт зносу основних засобів	0,98	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
2 Термін обертання всіх оборотних коштів	0,91	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
3 Термін обертання запасів	0,92	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
4 Термін обертання дебіторської заборгованості	0,77	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
5 Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	0,5	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	0
6 Коефіцієнт фінансової залежності	2,3	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	1
7 Коефіцієнт покриття	0,99	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	0
Загальний оціночний бал	X	X	5

За даними табл. 1 загальний оціночний бал дорівнює 5 пунктам, при розрахунку якого враховувались кошти довірителів та кошти на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення.

За даними табл. 2 загальний оціночний бал, при розрахунку якого не враховувались кошти довірителів та кошти на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення, дорівнює 7 пунктам. Проведене дослідження, показало те, що кошти довірителів та кошти на виплату пенсій і грошових допомог суттєво занижують оціночний бал ефективності управління оператора поштового зв'язку за фінансовими коефіцієнтами, і це негативно вплине, в подальшому, на визначення рівня ефективності управління загалом.

Таблиця 2

Оцінка ефективності управління Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта» за фінансовими коефіцієнтами (без врахування коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення)

Найменування показника	Темп росту (зниження) коефіцієнта	Критерій оцінювання	Оціночний бал
1 Коефіцієнт зносу основних засобів	0,98	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
2 Термін обертання всіх оборотних коштів	0,91	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
3 Термін обертання запасів	0,92	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
4 Термін обертання дебіторської заборгованості	0,77	<1 – бал 1; >, ₌ 1 бал 0	1
5 Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	1,22	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	1
6 Коефіцієнт фінансової залежності	1,12	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	1
7 Коефіцієнт покриття	1,01	>1 – бал 1; <, ₌ 1 бал 0	1
Загальний оціночний бал	-	-	7

За даними табл. 3 розраховуємо загальний оціночний бал виконання фінансового плану оператора поштового зв'язку.

Таблиця 3

Оцінка виконання фінансового плану Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта»

Найменування показника	Виконання плану	Критерій оцінювання	Оціночний бал
1 Загальні доходи	1,04	>1 – бал 1; <=1 бал 0	1
2 Чистий прибуток	0,51	>1 – бал 1; <=1 бал 0	0
3 Капітальні інвестиції	1,1	>1 – бал 1; <=1 бал 0	1
4 Середньомісячна зарплата одного працівника в еквіваленті повної зайнятості	1,11	>1 – бал 1; <=1 бал 0	1
5 Продуктивність праці	1,04	>1 – бал 1; <=1 бал 0	1
Загальний оціночний бал	X	X	4

За даними табл. 3 загальний оціночний бал по Вінницькій дирекції УДППЗ «Укрпошта» складає 4 пункти.

Узагальнену оцінку ефективності управління оператора поштового зв'язку визначаємо в табл. 4 з врахуванням коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення, а в табл. 5 – без їх врахування.

Загальна оцінка ефективності управління Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта» з врахуванням коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги, які мають цільове направлення складає 9 балів, що є найнижчою ланкою свідчень високого рівня ефективності управління оператора поштового зв'язку.

Таблиця 4

Загальна оцінка ефективності управління Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта»
(з врахуванням коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги,
які мають цільове направлення)

Показники		Загальна оцінка ефективності управління оператора поштового зв'язку	Примітка
оцінка ефективності управління за фінансовим коефіцієнтом	оцінка виконання фінансового плану за окремими показниками		
5	4	9	9-12 балів Високий рівень 5-8 балів Середній рівень менше 5 балів Незадовільний рівень

Більш реальну картину дійсного становища Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта» показують дані табл. 5.

Таблиця 5

Загальна оцінка ефективності управління Вінницької дирекції УДППЗ «Укрпошта»
(без врахування коштів довірителів та коштів на виплату пенсій і грошової допомоги,
які мають цільове направлення)

Показники		Загальна оцінка ефективності управління оператора поштового зв'язку	Примітка
оцінка ефективності управління за фінансовим коефіцієнтом	оцінка виконання фінансового плану за окремими показниками		
7	4	11	9-12 балів Високий рівень 5-8 балів Середній рівень менше 5 балів Незадовільний рівень

Отже, за даними табл. 5 видно, що Вінницькій дирекції УДППЗ «Укрпошта» присвоєно більш високий бал ефективності управління, який складає 11 балів. Відхилення між балами, при розрахунку яких враховувались кошти довірителів і кошти цільового направлення та балами без врахування цих сум складає 2 пункти (11-9=2 бала). Це відхилення є досить суттєвим, тому що при іншій ситуації це може суттєво вплинути на визначення рівня ефективності оператора поштового зв'язку.

Використання запропонованої методики створення системи моніторингу результатів фінансової діяльності оператора поштового зв'язку на основі визначення економічного рівня управління шляхом оціночних балів ефективності управління та виконання фінансових планів дає можливість з'ясувати реальну картину щодо показників і коефіцієнтів, якими характеризуються економічний стан оператора поштового зв'язку.

Література

1. Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс]: наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. №14 із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 06.03.2006 р. №81. - Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>.

3. Князева Н.О. Маркетинг поштового зв'язку [Текст] / Князева Н.О., Горелкіна С.Б., Іванов В.П., Кузнецова Л.В. – К.: ТОВ «Видавництво «Аспект - Поліграф», 2003. – 264с.

4. Оптимізація поштового зв'язку України: Монографія / П.П. Воробієнко, С.О. Довгий, В.А. Коляденко та ін.; За заг. ред. С.О. Довгого. - К. : [б. и.], 2002. - 156 с.

5. Поштовий зв'язок [Текст]: підручник для вищ. навч. закладів для спец. за напр. "Телекомунікації" / С.М. Складенко, В.К. Стеклов, Л.Н. Беркман; за заг. ред. В.К. Стеклова. - 2-ге вид., стереотип. - К. : Техніка, 2004. - 902 с.

6. Економіка святи [Текст]: учеб. для вузов / Орлов В.Н., Потапова-Синько Н.Е., Гранатуров В.М. и др. - Одесса: УГАС, 1998.

7. Економіка поштового зв'язку [Текст]: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Орлов В.М. Потапова-Синько Н.Ю. Редькін О.С. та ін. – О.: ВМВ, 2006. – 466 с.

8. Стрельчук Є.М. Стратегія розвитку оператора зв'язку [Текст] / Стрельчук Є.М., Петрашевська А.Д. – О.: Фенікс, 2007. – 112 с.

Рецензент докт. екон. наук, професор П.С. Мартинюк

336.6

*Дєєва Н.Е., к.э.н., доцент,
Донецкий национальный технический университет*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

Характерними рисами розвитку українського корпоративного сектора є: тривалий процес перерозподілу власності; концентрація акціонерного капіталу і управління в руках вузької групи людей; неефективна поведінка багатьох топ-менеджерів і акціонерів; слабкість дії ринку цінних паперів як зовнішнього середовища корпоративних відносин тощо. Змінити цю ситуацію на краще можливо шляхом удосконалення корпоративного управління і корпоративного контролю, зокрема. Серед проблем системи менеджменту вітчизняних корпорацій нагальною є розробка механізмів розмежування функцій між органами управління та контролю за їх виконанням [1, с.97].

Управління корпораціями є багатоаспектним явищем, що зумовлює різноманітність поглядів на узагальнюючі показники його ефективності. З позиції Бриндіної О.А. – це атрибути корпоративної культури, діагностику процесу стратегічного управління якими пропонується проводити у розрізі загальних функцій управління, а саме, стратегічного планування, стратегічної організації, стратегічної мотивації, стратегічного контролю та регулювання [2, с. 176]. Але, як визнає сама авторка, зовнішні та внутрішні атрибути корпоративної культури є певною мірою суб'єктивними, що ускладнює чітке визначення об'єктів стратегічного корпоративного контролю.

На противагу корпоративній культурі фінансові показники діяльності корпорації є об'єктивними, комплексно відображають її результативність і відповідають потребам оперативного і стратегічного моніторингу. Оптимізація рівня фінансового контролю та фінансової дисципліни дає